

RECEPTAREA MESAJULUI ORAL ÎN CLASELE PRIMARE

LATU Viorica, învățătoare, grad didactic unu

Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, mun. Chișinău

Rezumat. *Articolul prezintă aspecte ale receptării mesajului oral în clasele primare. Receptarea este un proces dinamic, activ și complex, care necesită o activitate vie, conștientă, o atenție susținută și chiar un efort care trece neobservat de obicei. Audierea este un proces complex care presupune receptarea mesajelor orale, identificarea intenției vorbitorului, dar și o reacție la mesajele verbale și/sau nonverbale, incluzându-se în ascultare.*

Cuvinte cheie: *receptare, mesaj oral, ascultător, audiere, cadru didactic, elev.*

Abstract. *The article presents aspects of the reception of the oral message in the primary classes. Reception is a dynamic, active and complex process that requires a lively, conscious activity, sustained attention and even an effort that usually goes unnoticed. Listening is a complex process that involves receiving oral messages, identifying the speaker's intention, but also a reaction to verbal and / or nonverbal messages, including listening.*

Keywords: *reception, oral message, listener, hearing, teacher, student.*

Dezvoltarea tehnologică din ultimele decenii, precum și fenomenul globalizării au determinat instituții și specialiști din întreaga lume să stabilească competențele de care are nevoie orice cetățean pentru a se asigura cu succes în viața socială. În tendința de a realiza o educație de calitate - obiectiv strategic pe termen lung al politicilor educaționale la nivel european, e nevoie să asigurăm contextul educațional optim, care se constituie, în mare parte, din resursele implicate în proces. Astăzi elevul nu trebuie să mai fie un simplu *receptor de informație*, ci subiect al cunoașterii și acțiunii.

În sens larg, *a recepta* este acțiunea de a prinde, a înregistra, a primi, a capta unde sonore, etc. „Pentru *a recepta* trebuie să existe o intenție de comunicare, adică să fii dispus, pe de o parte, să percepi manifestările cuiva drept fapte de limbaj, iar pe de alta, să le atribui un înțeles”[5, p.106].

Receptarea este un proces dinamic, activ și complex, care necesită o activitate vie, conștientă, o atenție susținută și chiar un efort care trece neobservat de obicei, deoarece a devenit banal, pentru a aduna toate datele necesare înțelegerii unei expresii.

Stânea R. consideră că în *procesul receptării mesajului*, fraza ca entitate a receptării este înțeleasă nu prin intermediul analizării și sintezei ulterioare a cuvintelor din care este compusă, ci în urma examinării semnelor informative [6].

Receptarea mesajului oral semnifică formarea și dezvoltarea capacității de ascultare activă și contribuie la promovarea unui climat de înțelegere și de cooperare între interlocutori.

Conform Curriculumului național: învățământul primar, în clasa a IV-a, *Competența specifică*

1. *Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atenție și concentrare se bazează pe următoarele unități de competențe* [1, p.19]:

1. Identificarea semnificației unui mesaj oral în situații noi de comunicare.
2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte variate de comunicare.
3. Determinarea informațiilor principale și secundare și a succesiunii logice a întâmplărilor dintr-un mesaj audiat.
4. Distingerea după auz a abaterilor lingvistice din mesajele audiate.
5. Aplicarea regulilor de ascultare activă în situații noi de comunicare.

Conform datelor prezentate de specialiștii în domeniu, dintre cele patru tipuri de activitate verbală perceperea mesajului la auz are ponderea cea mai mare - 45 %, în comparație cu celelalte activități: vorbirea - 30 %; lectura - 16 %; scrierea - 9 % [4, p.31].

Audierea este un proces complex care presupune *receptarea mesajelor orale*, identificarea intenției vorbitorului, dar și o reacție la mesajele verbale și/sau nonverbale, incluzându-se în ascultare, dar reprezintă doar o parte din procesul de ascultare.

Scopul audierii constă în formarea la elevi a competențelor de a înțelege despre ce se vorbește și de a reacționa adecvat la cele auzite. Ascultarea se exersează, iar problemele de ascultare trebuie identificate, apoi corectate. Dovada că un elev a înțeles ceea ce a ascultat nu poate fi decât indirectă, deoarece comprehensiunea este un proces intern, care are loc în mintea elevului [2, p.26].

Pentru o comunicare interpersonală e nevoie de formarea deprinderilor de vorbire orală și de dezvoltare a fluidității (coerenței) verbale. Din acest considerent, actul vorbirii presupune stăpânirea limbajului la toate nivelurile limbii (fonologic, gramatical, lexical și sintactic), înlăturarea barierelor generale și a inhibițiilor involuntare.

Hybels S., Weaver II R. L. delimitează șase tipuri de ascultători, prezentați în figura 1. Tipuri de ascultători [3].

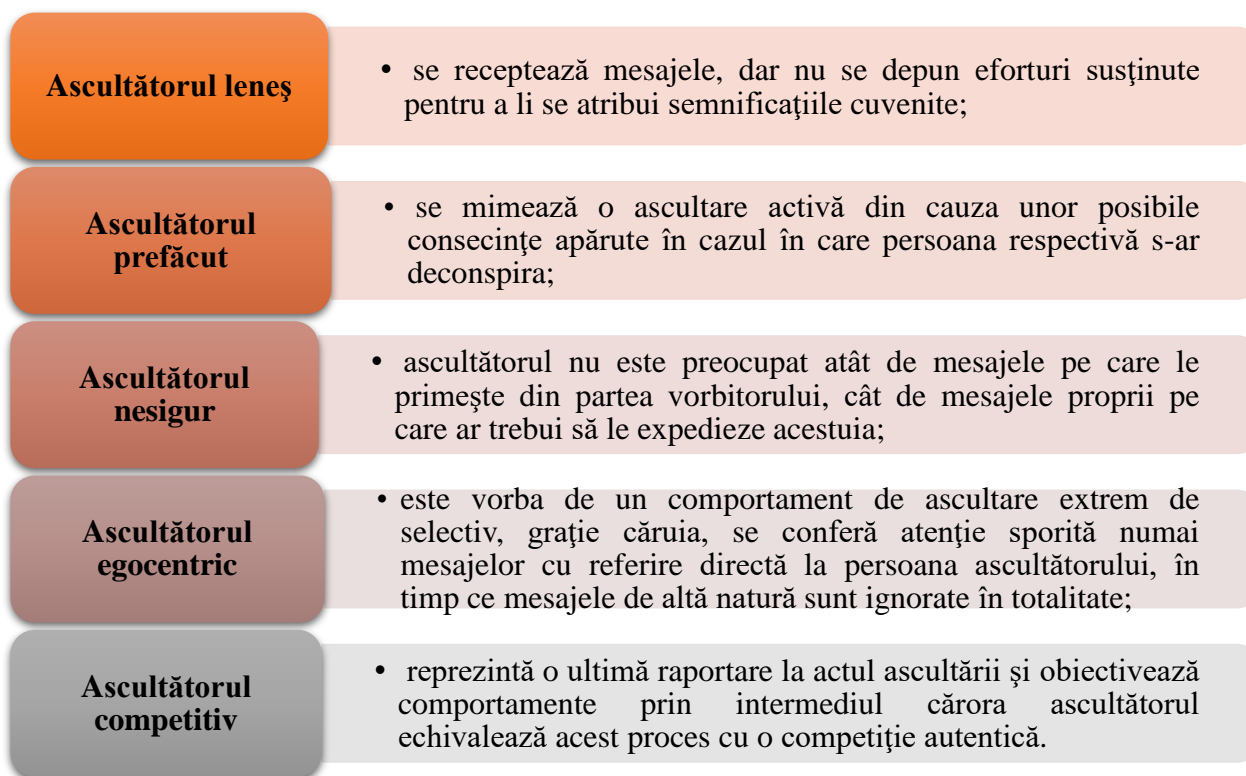

Figura 1. Tipuri de ascultători [3, p.68].

O lecție dedicată dezvoltării abilităților de ascultare trebuie să cuprindă trei etape: *pre-ascultarea*, *ascultarea propriu-zisă*, *post-ascultarea* (Figura 2).

Figura 2. Etapele ascultării

Etapa înainte de ascultare (pre-ascultarea) presupune [2, p.28]:

- ✓ stabilirea contextului (situația, tema și genul textului care va fi ascultat);
- ✓ crearea unei motivații pentru ascultare;
- ✓ predarea, în prealabil, a unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului.

Etapa de ascultare propriu-zisă:

- ✓ elevii trebuie să aibă în față întrebări prestabilite pentru a ști spre ce să își îndrepte atenția atunci când ascultă textul;
- ✓ se pot promova activități în care elevii trebuie să facă ceva cu informația extrasă din text, cum ar fi: etichetarea; selectarea; desenarea; completarea unor propoziții sau a unor tabele etc.;
- ✓ aceste activități solicită elevilor răspunsuri individuale;

Etapa după ascultare (post-ascultarea, re-ascultarea):

- ✓ analiza limbii utilizate în textul audiat; se pot promova activități prin care elevii ascultă și repetă anumite structuri, descoperă sensul unor cuvinte necunoscute, în funcție de contextul de apariția acestora;
- ✓ se pot realiza activități care să valorifice reacția elevilor la mesajul audiat sau să îl relaționeze cu experiențele lor de viață.

Ascultarea activă îmbunătățește comunicarea didactică și trebuie practică în egală măsură atât de învățător, cât și de elev.

Șoitu L. a studiat cauzele neascultării, printre care sunt menționate: *surplusul de mesaje pe parcursul unei zile*, la care sunt supuși elevii, de aceea considerăm drept necesar ca profesorii să pună în discuție subiecte de maxim interes și forme atractive, interactive de organizare; *preocupările personale*, cu o maximă urgență sau importanță în raport cu mesajele care se transmit simultan intereselor diverse ale ascultătorilor; *ritmul gândirii* diferit de cel al rostirii, psihologii afirmă că suntem capabil să urmărim pe minut până la 600 de cuvinte, însă pe minut nu pot fi rostite decât 100 – 150 de cuvinte. Datorită acestui decalaj ascultătorului îi rămâne timp la dispoziție pentru evadare [7].

O altă cauză a neascultării o constituie *presupozițiile receptorului* că ceea ce spune a mai fost rostit, de aici vorbitorul ar trebui de la început să atragă atenția ascultătorului asupra noutăților pe care le vor exprima etc.; *lipsa antrenamentului* exprimată prin incapacitatea de a asculta, pentru că abilitatea de a asculta poate fi creată numai dacă este exercitată etc. În același timp *nevoia de respect ori simpatie din partea vorbitorului* poate și ea trezi motivații de ascultare, așa de exemplu unii elevi în sală se așază cât mai în față ca să fie văzuți [3, p.113].

Formarea unor deprinderi de ascultător activ este o componentă importantă a competenței de comunicare. Această achiziție este întărită prin dezvoltarea unor competențe similare în receptarea mesajului scris. Problemele de ascultare trebuie identificate, iar, apoi, corectate. Știind din ce cauză a apărut o anumită greșeală, cadrele didactice pot să conceapă exerciții de micro-ascultare, prin care să o remedieze.

La acest nivel, problemele de înțelegere a mesajului oral pot să aibă următoarele cauze [6, p.11]:

- elevul nu cunoaște cuvântul;
- îi cunoaște forma scrisă, dar nu și pe cea rostită (din cauza pronunției);
- îl confundă cu un alt cuvânt asemănător;
- cunoaște forma vorbită a cuvântului, dar nu îl recunoaște din cauza pronunției;
- recunoaște forma auzită, dar nu-i știe sensul, îi atribuie un sens greșit.

Receptarea corectă a mesajului are drept condiție esențială folosirea codului lingvistic comun.

În cazul relațiilor între copiii de vârste apropiate și care provin din același mediu sociocultural, comunicarea se realizează fără disfuncționalități. Acestea apar când emițătorul nu ține seama de posibilitățile de înțelegere ale receptorului, învățătorul trebuie să-și adapteze comunicarea la aceste particularități și să se asigure că tot ceea ce a comunicat a fost înțeles. Atitudinea apropiată față de copiii care vin în clasa I are menirea de a-i atrage pe copii în procesul autoinstruirii și fiecare învățător cu experiență utilizează această pârgie, creând în clasă un climat de încredere și operare.

Activitățile de bază de formare a competenței de comunicare în clasele primare sunt:

- *activități de identificare*: a se prezenta, a prezenta pe cineva, a ilustra etc.
- *descriere*: inventariere, clasificare, reformulare, rezumare, comparare, definiții de culori etc.
- *activități care presupun folosirea imaginației*: situare în timp, spațiu, dialogare, observare, invenție etc.
- *povestirea*: a exprima ideea, a convinge, a polemiza, a chestiona, a confrunța, a judeca, a critica etc.

Pentru a fi auzit, ascultat și înțeles, profesorul trebuie să trezească atenția elevilor de a participa la discuție. El trebuie să fie un bun emitent al mesajului, va urmări ca comunicarea enunțată să conțină cuvinte clare și să ordoneze logic ideile, utilizând tonul și vocea respectivă.

Bibliografie

1. Curriculum național: învățământul primar. Chișinău, 2018.
2. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Ch., 2018.
3. Hybels, S., Weaver, II R. L. *Communicating Effectively* (2nd ed). New York: Random House, 1989. 431 p.
4. Levitt, D.H. Ascultarea activă și autoeficacitatea: accent pe o micro-abilitate, *The clinical Supervisor*, vol. 20, pp. 101-115, 2001.
5. Pamfil, A. *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*. Pitești: Paralela 45, 2009. 332 p.
6. Stănea, R. *Tehnici de comunicare eficientă – Suport de curs: Fondul Social European*, 2013. 47
7. Șoitu, L. *Pedagogia comunicării*. Iași: Institutul European, 2002.